

ΠΡΟΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Οι πρώτες ενδείξεις για ανθρώπινη δραστηριότητα στην Κύπρο

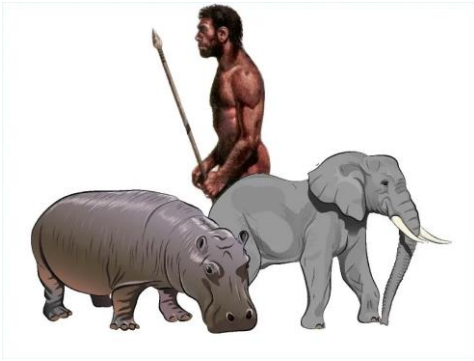
Με βάση νέα ευρήματα που ήρθαν στο φως μετά από ανασκαφές τις τελευταίες δεκαετίες, η αρχή της παρουσίας του ανθρώπου στην Κύπρο μετατοπίστηκε μερικές χιλιάδες χρόνια νωρίτερα από ό,τι πιστεύαμε αρχικά. Παλαιότερα, πιστεύαμε ότι οι οικισμοί της Χοιροκοιτίας και της Καλαβασού ήταν οι αρχαιότεροι χώροι ανθρώπινης δραστηριότητας και τοποθετούνταν χρονικά στη Νεολιθική εποχή (περίπου 7000 π.Χ.). Τα ανασκαφικά ευρήματα σε μια απόκρημνη πλαγιά στη βραχοσκεπή* στη θέση «Αετόκρεμος» στο Ακρωτήρι Λεμεσού επιβεβαιώνουν την ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα στη συγκεκριμένη τοποθεσία ήδη από το 10500 π.Χ.

*βραχοσκεπή = ένα κομμάτι βράχου που εξέχει δημιουργώντας ένα ταβάνι σε πλαγιά υψώματος

Τα ευρήματα αυτά τοποθετούνται σε μια εποχή προγενέστερη της Νεολιθικής (προ-νεολιθική εποχή). Στη βραχοσκεπή βρέθηκαν μεγάλες ποσότητες ευρημάτων, ειδικά αν αναλογιστούμε την εποχή στην οποία χρονολογούνται. Περιλαμβάνουν πάνω από 1000 αντικείμενα (εργαλεία από πυριτόλιθο, πέτρινες χάντρες κ.ά.) και μεγάλες ποσότητες από κόκκαλα ζώων και κοχύλια. Τα ζωικά οστά αντιστοιχούν σε τουλάχιστον 500 πυγμαίους ιπποπόταμους, 3 νάνους ελέφαντες και 70 μεγάλα πουλιά, ενώ ανασκάφηκαν 70000 κοχύλια. Οστά πυγμαίων ιπποποτάμων και νάνων ελεφάντων έχουν βρεθεί σε 30 τοποθεσίες στην Κύπρο, αλλά μόνο στον «Αετόκρεμο» εντοπίζονται μαζί με ανθρώπινα εργαλεία. Αρχικά, οι ερευνητές πίστευαν ότι οι πυγμαίοι ελέφαντες και ιπποπόταμοι εξαφανίστηκαν εξαιτίας του κυνηγιού τους από τον άνθρωπο. Άλλοι ερευνητές όμως, υποστηρίζουν ότι τα ζώα αυτά είχαν εξαφανιστεί πριν από την έλευση του ανθρώπου στην περιοχή λόγω κλιματολογικών αλλαγών.

Με βάση τα παραπάνω φαίνεται ότι η παρουσία των ανθρώπων στη συγκεκριμένη τοποθεσία δεν ήταν μόνιμη και σχετιζόταν με το κυνήγι και το ψάρεμα. Ας μην ξεχνάμε ότι βασικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ζωής στην Παλαιολιθική εποχή ήταν ότι οι άνθρωποι ήταν κυνηγοί και τροφосуλλέκτες, ενώ δεν είχαν μόνιμη εγκατάσταση, αλλά μετακινούνταν από περιοχή σε περιοχή και μέσω της θάλασσας, ανάλογα με τις εποχές και ανάλογα με τις ανάγκες τους για εξεύρεση τροφής. Σε αντίθεση, οι άνθρωποι της Νεολιθικής εποχής είχαν δημιουργήσει χώρους μόνιμης διαμονής και ανέπτυξαν την καλλιέργεια της γης.

Η παρουσία στην Κύπρο των πυγμαίων υποποτάμων και νάνων ελεφάντων είναι κάτι που ίσως σήμερα μας προκαλεί έκπληξη. Οι παλαιοντολόγοι υποστηρίζουν όμως ότι πριν από ένα εκατομμύριο χρόνια, κατά την Παλαιολιθική εποχή, υποπόταμοι και ελέφαντες διέσχισαν τη θάλασσα, όταν η απόσταση μεταξύ Κύπρου και Ασίας ήταν μικρότερη λόγω της χαμηλότερης στάθμης των νερών. Όταν απομονώθηκαν στην Κύπρο, όπου οι συνθήκες ήταν διαφορετικές και η τροφή για αυτούς λιγότερη, επιβίωσαν ευκολότερα και

άφηναν περισσότερους απογόνους, γεγονός που με την πάροδο του χρόνου οδήγησε σε αισθητή μείωση του μεγέθους τους (νησιωτικός νανισμός). Υπολείμματα αυτών των ζώων βρέθηκαν στη βραχοσκεπή «Αετόκρεμνος» στο Ακρωτήριο Λεμεσού και θεωρείται ότι οδηγήθηκαν σε εξάλειψη είτε από τους πρώτους ανθρώπους που επισκέφθηκαν το νησί είτε νωρίτερα λόγω κλιματολογικών αλλαγών.

Ομάδα Αναλυτικών Προγραμμάτων Ιστορίας

Ευχαριστίες εκφράζονται στον κ. Λουκά Νικολάου (Παλαιοντολόγο) και στην κα Ευθυμία Άλφα (Αρχαιολογική Λειτουργό Α' στο Τμήμα Αρχαιοτήτων) για τη συμβολή τους στη σύνταξη αυτού του κειμένου.

Επισημάνση: Η Προνεολιθική εποχή, στην οποία αναφέρεται αυτό το κείμενο, διακρίνεται σαφώς από τη Νεολιθική Εποχή. Οι δραστηριότητες των ανθρώπων αυτής της περιόδου (μη μόνιμη εγκατάσταση, άνθρωπος τροφосуλλέκτης και κυνηγός) προσομοιάζουν περισσότερο σε αυτές της Παλαιολιθικής εποχής, αλλά τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι αρκετά πιο προηγμένα από αυτά του παλαιολιθικού ανθρώπου. Οι ειδικοί την αναφέρουν ως Επιπαλαιολιθική (ή Μεσολιθική) περίοδο. Οι μαθητές αρκεί να γνωρίζουν ότι είναι μια περίοδος προγενέστερη της Νεολιθικής.